

**VAN İLİ VE AĞRI'NIN DOĞUBEYAZIT İLÇESİ ÇEVRELERİNDE
CENTO PARAZİTER HAYVAN HASTALIKLARI SAVAŞ
KAMPANYASI**

(Van - Rizaiye müşterek paraziter hastalıklar savaş projesi)

Dr. Hüseyin **ERGÜN**

Tarım Bakanlığı Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü'nün 12/7/1968 gün ve S.3 D. 170/2 10547/64062 sayılı emirleri gereğince, CENTO yoluyla İngiltere'den sağlanan ilaç ve malzemeyi kullanarak yürüttüğümüz kampanya 22 Haziran 1970'te sonuçlanmıştır.

İlkbahar ve sonbaharda olmak üzere, geçen iki yıl süreyi, 4 safhaya bölerek demonstre ettiğimiz bu mücadelenin bir benzeri olarak, komşumuz İran'ın Rizaiye Bölgesinde ve bizimle birlikte başlanan faaliyet, henüz sonuçlanmamıştır.

Van'ın Özalp, Muradiye ve Merkez İlçeleriyle, Ağrı'nın Doğubeyazıt İlçesinde girişilen tatbikatta, iç parazitlere karşı Tetramizole, dış parazitlere karşı da Genel Müdürlüğümüzce temin edilen Asuntol, Koreksan ve Behatox kullanılmıştır. Doz olarak koyunlara kilo başına 5-10 miligram Nilverm (Tetramizole) verilmiş, Merkez İlçenin Köprüköyü, Özalp'ın Yukarı Molla Hasan, Muradiye'nin Yakıncak, Başkale'nin Güroluk ve Doğubeyazıt'ın Gölyüzü Köylerinde deneme sürüleri seçilerek, bu sürülerdeki koyunlar, Eylül, Ekim, Kasım 1968 ve Haziran 1969'da tartılmıştır. Tartı sonunda, ilaç verilenlerle verilmeyenler arasındaki kilo farkı, karşılaştırmalı bir şekilde gözden geçirilmiş ve ilaç verilenlerde 1-2 kilogramlık bir ağırlık artışı görülmüştür. Bu denemeler, FAO Uzmanı Dr. J.A.W. Banks'le birlikte yapılmıştır.

Mücadelede kullanılan ilaç ve malzeme :

- 1 — Nilverm (Tetramizole) : 465,45 kgr. (kilo başına 5-7 mgr.)
- 2 — Asuntol : 400 kgr.
- 3 — Koreksan : 200 kgr.
- 4 — Behatox : 1800 kgr.
- 5 — Distofajin : 250.000 adet.

(*) Parazitoloji Laboratuvarı Şefi

- 6 — Landrover : 8 adet.
- 7 — Landrover kamyonet : 1 adet.
- 8 — İlâç içirme âleti (Cooper marka) : 48 adet.
- 9 — ilâç içirme âleti (Cooper marka, sırtta taşınır) : 5 adet.
- 10 — Küçük boy el kantarı (Salter) : 2 adet.
- 11 — Pülverizatör (Cooper marka, elle çalışır) : 2 adet.

Kurslar : Kampanya sırasında, birincisi 10 Eylül 1968, ikincisi 22 Eylül 1969'da başlayan, beşer gün süreli iki kurs düzenlenmiş, bu kurslara çevre illerinden görevli olarak gelen veteriner hekimlerle sağlık memurları katılmışlardır.

Parazitologlar, kursiyerlere teorik ve pratik bilgiler vermişler, kampanya sırasında uyulması gerekli teknik kuralları öğretmişlerdir.

Bölgedeki parazitler invazyon :

İlâçlama yapılan bölgede genel olarak parazitler invazyon vasat derecededir. Mezbaha incelemelerinden edindiğimiz intibaa göre, içparazitlerden **Trichostrongylus**, **Moniezia**, **Dictyocaulus**, **Protostrongylus**, **Fasciola** ve **Dicrocoelium** türleri, Van çevresinin belli başlı parazitleri olarak göze çarpmaktadır. Van'da il mezbahası çok gayri sıhhidir. Bu durum dolayısıyla Belediye Başkanlığı ikaz edilmiş olup, yakın bir gelecekte mezbahanın iyi bir şekilde sokulacağı vaad edilmiştir.

Dışparazitlerden, **Ixodidae** ve **Argasidae** familyalarına bağlı keneler, bilhassa **Rhipicephalus bursa** ve **Ornithodoros lahorensis**, pek yaygın bir şekildedir. Yaz aylarında **proplasmosis** vak'alarının arttığı ve oldukça önemli telefata sebep olduğu müşahede edilmiştir. Bunlarla savaşın bölgeye büyük ölçüde ekonomik faydalar getireceği muhakkaktır.

İki yıl içerisinde ve dört safhada tamamlanan bu kampanya sonunda şu faydalar sağlanmıştır :

1 — Bölgede iyi bir organizasyon kurulmuştur. Bu organizasyonun mesleğe bağlı diğer faaliyetlere, meselâ salgın hastalıklara karşı toplu aşılama ameliyelerine, hattâ normal sağlık kontrollerine de olumlu etkileri görülecektir.

2 — Yetiştirici, kendisi ile yapılan sürekli fikir alış verişi ve kampanyamızın başarılı sonuçları karşısında, veteriner hizmetlerinin değerine, verim için veteriner hekimle işbirliği halinde bulunmanın elzem olduğuna inanmış, eski umutsuz tutumdan vazgeçmiştir.

Yetiştiricinin, bu türlü işlemleri ilerde bizzat kendi parasıyla yürüteceğini gösteren davranışlarla karşılaşmak, bölge veteriner örgütünde görevli meslektaşlarımızın moralini de çok yükseltmiştir.

3 — Bölgenin başlıca gelir kaynağı sayılan hayvan ürünlerinde artışlar kaydedilmiştir.

6 Eylül 1969'da İran'a geçen proje lideri Dr. Hüseyin Ergün, Tahran'da yaptığı meslekî görüşmelerden sonra kampanya bölgesi olan Rizaiye'yi dolaşmış ve yapılan ilâçlamaları izlemiştir.

Mr. P. Durran'ın düzenlediği bu geziyi müteakip, Gürbulak kapısından Doğubeyazıt'a dönmüş ve Türkiye'deki mücadelenin üçüncü safhasına başlanmıştır.

SONUÇ :

İki yıllık mücadele kampanyasından sonra, aşağıda kısaca belirtmeğe çalışacağımız hususlar ortaya çıkmıştır.

1 — Kuzu telefatı oranı % 40'tan % 5'e inmiştir.

2 — Bölgedeki koyunların kondisyonu düzelmiş, her koyunda ortalama 1-2 kgr. lık artışlar kaydedilmiştir.

3 — Hayvanların süt verimi artmış, yapağı, kalite ve kantite bakımından, iyiye doğru bir gidiş göstermiştir.

4 — Bölgede sağlam bir organizasyon kurulmuş, veterinerle yetiştirici arasındaki işbirliği güç kazanmıştır. Söz gelimi, sığır ve basıyla mücadele aşılama, atılan temele dayanılarak, daha kolay bir şekilde yapılabilmektedir.

5 — Savaş kampanyasını izleyen, İngiltere'nin Orta Doğu Teknik Müşaviri Mr. P. Durran, çalışmalarını takdirle karşılayarak, hazırladığı raporla, CENTO kademelerinde lehimize büyük bir ilgi yaratmış, bu konuda ele alınacak yeni bir projeyi de memnuniyetle destekleyeceğini beyan etmiştir.

CENTO'nun, adı geçen bölgelerde açtığı iki yıllık paraziter mücadele kampanyası, bu bölgedeki elemanların, uzmanların feragatla çalışması sonucu, istenen büyük başarıya ulaşmıştır. Kendilerine teşekkür ederim.

Bu arada, CENTO kanalıyla ilâç, gereç ve araç yardımı yapan İngiltere Hükümetine ve onun Orta Doğu Teknik Müşaviri Mr. P. Durran'a, Ağrı ve Van yöneticilerine, Pendik FAO Koyun Hastalıkları Uzmanı Dr. A.W. Banks'a da yardımlarından dolayı teşekkürü borç bilirim.

Bu rapor 20-23 Ekim 1970 tarihinde Ankara'da toplanan 18. Cento Ekonomik alt Komitesinin Tarım, Hayvan ürünleri ve Hayvan Sağlığı toplantısına sunulmuştur.

CENTO VAN - REZAIYEH JOINT PROJECT FOR THE CONTROL OF PARAZITIC DISEASES OF LIVESTOCK

(Van Province and Doğubeyazıt District of Ağrı Province)

Dr. Hüseyin ERGÜN

On 12 July 1968 the General Directorate of Veterinary Services of the Ministry of Agriculture announced joint campaign S.3. D. 170/2 10547/64062 using drugs and equipment supplied through CENTO. The campaign, which demonstrated to stock-owners the value of anti-parasitic measures, ran for two years and ended on 22 June 1970. It was in four phases, two spring and two autumn. A similar campaign was also set up in the neighbouring country of Iran, in the border district of Rezaiyeh, and has completed its second phase.

Trials of the effectiveness of tetramizole were set in the following villages :

- Köprüköy (Van Centre)
- Yukarı Molla Hasan (Özalp)
- Yakınca (Muradiye)
- Güroluk (Başkale)
- Gölyüzü (Doğubeyazıt)

The standard dose rate was 5 mg/kg of live weight, and in a few instances 10 mg/kg was also used. The animals were weighed in September, October and November 1968, and in June 1969, and the treated groups showed average weight gains of about 1 to 2 kg per head. Dr. J.A.W. Banks of FAO Co-operated in the trials.

Training Courses : Two courses, each of 5 days duration, were run, beginning on 10/9/1968 and 22/9/69, and were attended by the local veterinary officers and veterinary helpers who did the work of the campaign. Veterinary parasitologists gave instruction in the theory and practice of the subjects of the campaign.

Visit to the Campaign in Iran : On 6/9/1969 I travelled to Tehran, Iran, and from there, with Mr. P. Durran and Irani colleagues,

I visited villages in the Rezaiyeh district and saw the methods in use in the campaign. Mr. Durran and I then travelled through Gürbulak to Dobubeyazit for the third phase of the Turkish campaign.

Conclusions.

1 — According to local reports, in some places lamb mortality fell from 40 % to 5 %.

2 — All animals were in good condition, with live weights increased by 1-2 kg.

3 — Quality and quantity of wool and milk were said to be improved.

4 — A good organisation has been set up, not only for control of parasitic disease, but other diseases also; for instance, it was very useful in the rinderpest vaccination campaign.

5 — Animal owners, and villagers generally, have a new outlook, and are co-operating well with the veterinary services in all matters. Correspondingly, there has been an increase in the morale of the veterinary staff.

6 — Mr. Durran, in his report to CENTO, congratulated the campaigning director on the organisation and work of the campaign. The CENTO Economic Committee has expressed its appreciation of the efficiency of the campaign and the speed with which it was completed.

Mr. Durran was so impressed with the efficiency which was shown that he promised to give sympathetic consideration to any further project of this nature, which is proposed by the Turkish authorities.

On this occasion I thank the British Government for supply of drugs and equipment, through CENTO and their representative, Mr. P. Durran of the Middle East Development Division, for support and encouragement in the work. Also thank my colleagues of the campaign and local authorities of Van and Ağrı provinces. Dr. A.W. Banks of FAO Sheep Diseases Laboratories Pendik, for assistance in field trials.

This Report Submitted to Cento Sub-Committee on Agriculture, Animal Production and Animal Health.

Eighteenth meeting, Ankara, October, 20-23-1970

KAMPANYA SIRASINDA İLAÇLANAN KÖY VE HAYVAN SAYILARI

(The Number of animals treated during the Project)

İlaçlanan İlçeler (District)	Birinci safha (First Phase) 16.9.1968 22.10.1968		İkinci safha (Second Phase) 26.5.1969 20.6.196		Üçüncü safha (Third Phase) 16.9.1969 14.10.1969		Son safha (Final Phase) 25.5.1970 22.6.1970		TOPLAM (TOTAL)	
	Köy Village	İlaçlanan Hayvan Treated Animal	Köy Village	İlaçlanan hayvan Treated Animal	Köy Village	İlaçlanan Hayvan Treated Animal	Köy Village	İlaçlanan Hayvan Treated Animal	Köy Village	İlaçlanan Hayvan Treated Animal
Özalp	86	204.686	79	146.380	73	161.979	79	184.450	350	697.493
Muradiye	114	151.659	95	98.274	102	136.125	38	73.420	349	459.682
Başkale	50	106.577	65	108.714	57	121.799	64	92.900	236	429.990
Van (Mrk) » Centre	16	50.374	—	—	36	65.718	40	59.120	92	175.212
Doğubeya- zit (Ağrı)	43	90.826	42	99.480	43	107.530	47	60.000	175	366.836
Toplam (Total)	309	604.120	281	452.852	311	593.351	268	478.890	1169	2.129.213

VAN - RİZAIYE CENTO HAYVAN PARAZİTLERİ SAVAŞ
KAMPANYASI SAHASINI GÖSTERİR HARİTA

The area of Van - Rezaieyh joint project for the control of
parasitic disease of Livestock

